

Till Socialstyrelsen

**Transsexuella och övriga personer med könsidentitetsstörningar - Svar på remiss från Socialstyrelsen (dnr 5.4-27847/2010)**

Transföreningen FPES har av Socialstyrelsen inbjudits att avge yttrande över rubricerade utredning.

Vi hälsar med stor tillfredsställelse att Socialstyrelsen gripit initiativet för att göra en genomgripande översyn av den närmast 40-åriga lagstiftning som reglerar detta område. Vi välkomnar att utredningsarbetet också inrymmer de områden som regleras av lagar och förordningar stiftade av riksdag och regering. Detta ger en välbehövlig helhetssyn på området. I all huvudsak ställer vi oss bakom de förslag som utredningen lägger fram. Vi uppskattar också att vi genom deltagande i en referensgrupp under våren 2010 haft möjlighet att fortlöpande framlägga synpunkter och förslag. I det följande vill vi likväl presentera några tankar och kommentarer rörande förslagen i utredningen och utvecklingen på området.

*Vårt intresse*

Inom Transföreningen FPES, som tidigare främst samlade transvestiter, har vi i stigande grad märkt att fler och fler önskar genomgå behandlingar som för dem närmare en livsföring i en annan könsidentitet. För somliga kan detta innebära könskorrigering operation. För andra räcker det med juridiska beslut eller begränsade medicinska insatser (t ex hormoner) för att en bättre livskvalitet skall uppnås. Vi hälsar med tillfredsställelse att utredningsarbetet burits upp av insikten att detta område mer kan anses som ett *kontinuum*, både för samhället och den enskilde, snarare än som en *barriär*.

*Begreppsbildningen*

Vi önskar att Socialstyrelsen i det fortsatta arbetet, både med denna utredning och översynen av diagnoskoder, eftersträvar att ersätta begreppet ”störning” med något mer neutralt. ”Störning” betyder rent lingvistiskt ”oönskad avvikelse från

det gängse tillståndet” varvid ”oönskad” är negativt laddat. I utredningstexten används bland annat ”könsidentitetsrelaterade problem” vilket kan vara ett alternativ.

### *Psykisk sjukdom*

Vi välkomnar att Socialstyrelsen nu tar i frågan om klassificeringen av transsexualism som psykisk sjukdom. Vi delar utredningens syn att utvecklingen härvidlag bör följa den internationella praxisutvecklingen – främst genom WHO.

### *Civilstånd*

Sedan ca femton år har vi en partnerskapslagstiftning och sedan 2009 kan samkönade äktenskap ingås (även i Svenska Kyrkan). Det är därför en egendomlig ordning att just i anslutning till könsbyte så krävs en skilsmässa. Varför ska statsmakterna helt i onödan framtvunga upplösning av fungerande äktenskap? Särskilt märkligt blir detta förhållande när vi nu har en regering med ett parti som i särskilt hög grad säger sig värna om äktenskapet och familjevärdena. Denna grymma anakronism måste snarast undanröjas.

### *Medborgarskap*

Vi finner utredningens förslag rörande medborgarskap väl avvägt.

### *Sterilisering*

Både i Sverige och internationellt betraktas tvångssterilisering numera som en åtgärd som strider mot mänskliga rättigheter. Steriliseringskrav har självfallet ingen plats i modern lagstiftning som hanterar transsexualism och könsidentitet. Vi stödjer alltså utredningens förslag.

### *Personer under 18 år*

Vi anser det mycket angeläget att insatser för unga med könsidentitetsproblem kan göras så tidigt som möjligt när de identifierats. Behandlingsresultatet kan då bli bättre och tunga problem under känsliga ungdoms- och utvecklingsår kan minimeras eller elimineras. Därför är det viktigt att vårdprogram utvecklas som medger tidigt engagemang. Vi är införstådda med att vissa juridiska problem möter (t ex myndighetsåldern) men det är viktigt att arbetet inleds för att undanröja dessa.

### *Juridisk fastställelse*

Vi tillstyrker förslaget att frågan om juridisk fastställelse flyttas från Rättsliga Rådet till Socialstyrelsens tillståndsavdelning. Det är dock viktigt att denna fastställelse i huvudsak blir av formell art och grundar sig på den utredning som gjorts för den enskilde inom vården. Många transpersoner har dåliga erfarenheter av den prövning av namnbytesfrågor som fram till 2009 utfördes inom Skatteverket där en rigid och bromsande praxis utvecklades. En praxis som dessutom skärptes några år innan den tvingades bort genom ett utslag i Regeringsrätten. Om en ordning kan fastläggas som inte upprepar ”skatteverksmisstaget” välkomnar vi utredningens förslag.

### *Vården*

Enligt Transföreningen FPES bör följande krav ställas på en fungerande vård av transsexuella och personer med könsidentitetsproblem:

1. Första kontakten med vården (kan vara både primärvård och öppen psykiatri) måste vara enkel och kompetent. Den ska inte präglas av ”övertalningsförsök” att ”låta bli”. Snabb remittering till specialist bör ske. För personer som vill söka direkt hos specialistvård som man exempelvis via T-organisationer fått kännedom om ska den möjligheten stå öppen.
2. Den sökande bör möta ett vårdteam där skilda kompetenser finns företrädda (ungefär som beskrivs i andra punkten på sid 48 i utredningen). Vi anser dock att det även bör finnas kuratorer i teamet som kan bistå i omställningen i bland annat familj, arbetsliv/skola.
3. Det verkar rimligt att det finns sådana team på 3-5 platser i landet. Det är dock viktigt att viss kompetens upprätthålls hos var och en av sjukvårdshuvudmännen för att en närmare kontakt med hemorten ska uppnås.
4. Det är viktigt att Socialstyrelsen utvecklar vårdprogram med en klar och tydlig vård- och habiliteringskedja för TS-vården. Bland annat bör epilering och logopedi ingå. Självfallet bör detta arbete ske i nära samverkan med SKL och vårdhuvudmännen.
5. Kravet på IRL-test i dess nuvarande form skall slopas.
6. Ett nationellt kunskaps- och forskningscentrum bör byggas upp för att utveckla och följa upp vården på området. Det är viktigt att ett sådant centrum utvecklar goda internationella kontakter.
7. Det är rimligt att TS-vården blir så kallad rikssjukvård. I själva beslutsprocessen inför utnämningen till rikssjukvård ligger ett betydande värde för säkerställande av kvalitet och utvecklingsmöjligheter.

Enligt vår mening kan de ovan nämnda punkterna i allt väsentligt tillgodoses genom de förslag utredningen lägger fram. Vi bidrar gärna med synpunkter och erfarenheter i det fortsatta beredningsarbetet.

### *Lagförslaget*

Vi tillstyrker i huvudsak det framlagda lagförslaget. Vi vill dock påpeka att första och tredje raden i 1 § även i det framlagda förslaget har en lydelse att könskorrigering bara går åt ett håll – från *han* till *hon*. Vi ifrågasätter också det lämpliga i att som i 1 § så entydigt anknyta till *..sedan ungdomen..*

Erfarenheterna är att problem och upplevelser av aktuell art kan uppkomma senare i livet och när ungdomen med bred marginal kan anses vara passerad.

### *Beslut*

Transföreningen FPES har beslutat om detta yttrande vid ett arbetsmöte med styrelsen och några andra funktionärer den 20-21 november i Stockholm

Stockholm den 21 november 2010

För Transföreningen FPES (Full Personality Expression Sweden)

Nadja Karlsson  
Ordförande

Kontakt: Nadja Karlsson; Mobil: 070-873 5997  
Linda E, Uppsala; E-mail: [linda\\_e47@hotmail.com](mailto:linda_e47@hotmail.com)  
Anne Colt, Nyköping; E-mail: [Anne.c@tele2.se](mailto:Anne.c@tele2.se)